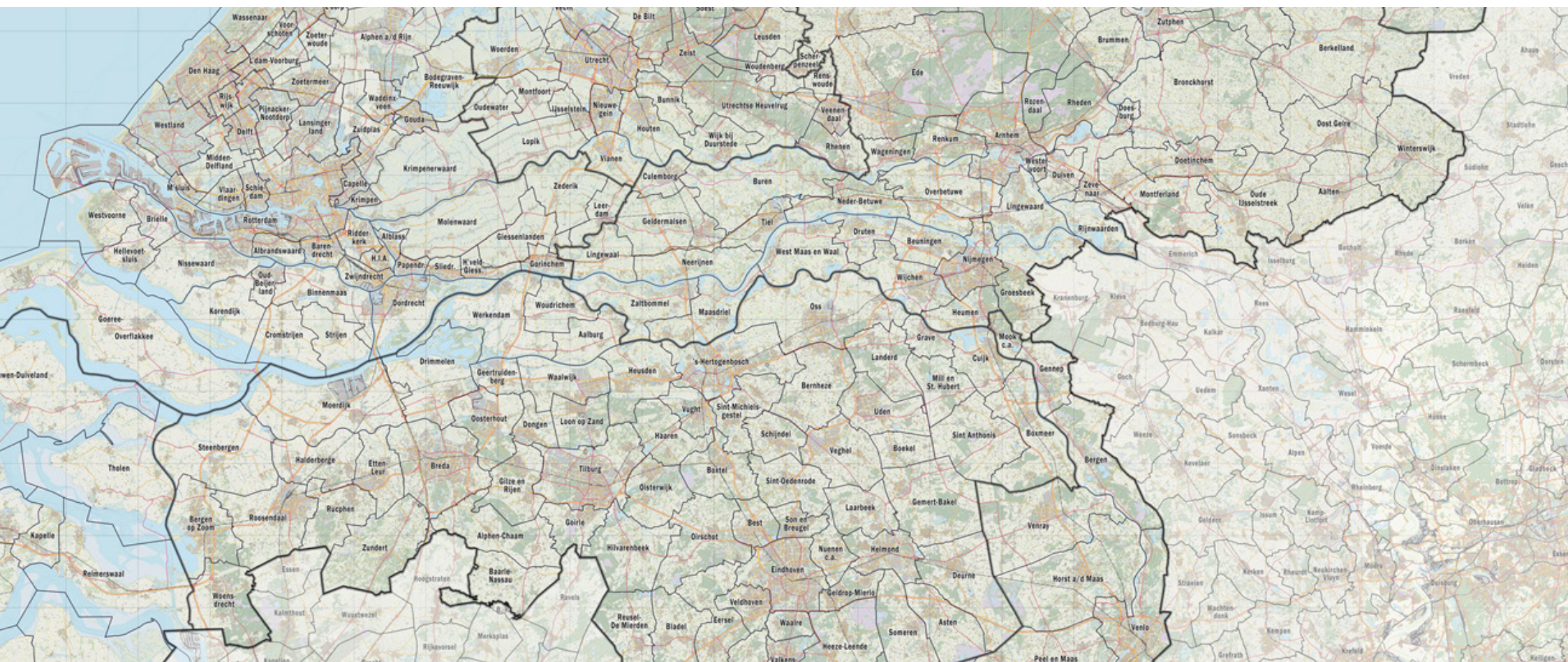

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Bevoegdheidenschema 7 – Dierziekten en plantenziekten

Nederlandse Academie voor Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s) Merijn ten Dam, Samantha Daniels, Ernst Brainich
Contactpersoon Merijn ten Dam

Datum 2025
Status handboek
Versie 202504

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid is bij wet vastgelegd onder de naam Instituut Fysieke Veiligheid.

7 Bevoegdheidenschema dierziekten en plantenziekten

dierziekten

maatregelen bij milieu-incidenten, zie het schema milieu

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. informatie			
1a. aan de overheid: melding dier dat ziekteverschijnsel of een ander bij ministeriële regeling aangewezen ziekteverschijnsel vertoont, of wanneer de houder weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een dier is besmet met een dierziekte of een zoönose, of drager is van een ziekteverwekker		1a. art. 2.12 Wet dieren	
	1a.1. houder aan ambtenaar	1a.1 art. 2.12 Wet dieren jo art. 3a.1-3a.4 Regeling houders van dieren;	1a.1 overeenkomstig art. 8.1 lid 1 Wet dieren zijn ambtenaren aangewezen in het Besluit aanwijzing toezichthouders Wet dieren

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		art. 1.29 lid 1 Besluit houders dieren jo art. 9 lid 1 onder a en e Verordening (EU) 1026/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking van bepaalde handelingen op het gebied van diergezondheid („diergezondheidswetgeving”), <i>PbEU</i> 2016, L 84/1	
		art. 1.30 en 1.31 Besluit houders dieren	
	1a.2. dierenarts aan ambtenaar	1a.2. art. 2.12 Wet dieren; art. 1.29 lid 1, 1.30 en 1.30 Besluit houders dieren	
	1a.3. eenieder die werkzaamheden verricht in een onderzoekinstelling, aan ambtenaar	1a.3. art. 2.12 Wet dieren; art. 1.29 lid 1, 1.30 en 1.30 Besluit houders dieren	
1b. informatie nationale overheden onderling	1b. minister van LNV aan gemeente		
1c. kennisgeving aan burgemeester van acute maatregelen	1c. minister van LNV	1c. art. 5.8 lid 1 Wet dieren	
1c. informatie aan de Europese Commissie en andere lidstaten	1c. lidstaat	1c. art. 19 Verordening (EU) 1026/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking van bepaalde handelingen op het gebied	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		van diergezondheid („diergezondheidswetgeving”), <i>PbEU</i> 2016, L 84/1	

2. maatregelen

2. bij samenloop van ontsmettingsmaatregelen voor gebouwen en vervoermiddelen door zoönosen krachtens infectieziektenwetgeving en dierziektewetgeving, dient de bestrijding primair op grond van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren oud (nu: Wet dieren) plaats te vinden, zie *Kamerstukken II* 2007/08, 31 316, nr. 3, p. 21

over de taak- en bevoegdheidsverdeling tussen de minister van VWS en de staatssecretaris van LNV inzake de aanpak van zoönosen, zie Nationaal actieplan versterken zoönosenbeleid, (blg-1045624 bij *Kamerstukken II* 2021/22 25 295, nr. 1935)

Kamerrapportages acties Nationaal actieplan versterken zoönosenbeleid 2022-2026 (blg-1107369 bij *Kamerstukken II* 2022/23 25 295, nr. 2123)

Richtlijn Influenza van dierlijke oorsprong LCI, via <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/influenza-van-dierlijke-oorsprong>

2a. eigen maatregelen (verplichtingen van houder) preventieve maatregelen inzake besmetting of verspreiding

2a. eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor dieren worden veroorzaakt

2a. art. 1.4 Wet dieren

2a. algemene zorgplicht; verplichting alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs kunnen worden geleverd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
2b. maatregelen nationale overheid			
2b.1. maatregelen en andere handelingen; aanwijzing dierziekten en zoönosen	2b.1. minister LNV, in overleg met minister van VWS	2b.1. art. 5.3 lid 2 Wet dieren jo 2.1 lid 1 en 2.2 Besluit diergezondheid	2b.1. de maatregelen bestaan uit verboden en verplichtingen. Daarnaast kan de overheid zelf feitelijke handelingen verrichten zoals het doden van besmette en verdachte dieren, het merken van dieren, het vaccineren, het doen van onderzoek, het vernietigen van producten en het reinigen en ontsmetten ("andere handelingen"), zie <i>Kamerstukken II</i> 2007/08, 31 389, nr. 3, p. 27
2b.2. weren en bestrijding besmettelijke dierziekten: verboden, verplichtingen en maatregelen ten aanzien van dieren	2b.2. minister van LNV; mandaat, volmacht en machtiging is verleend aan de secretaris-generaal van het ministerie van LNV en de directeur-generaal Agro	2b.2. art. 5.4 Wet dieren; art. 5.2 lid 3 en 4 Wet dieren jo art. 4 lid 1 onder b en art. 6 lid 4 Besluit mandaat, volmacht en machtiging LNV 2019	2b.2. art. 5.4 lid 3 Wet dieren regelt: <ul style="list-style-type: none"> • een verplichting tot het afzonderen, het opstellen, het ophokken, het afschermen, het op een aangewezen plaats houden, het vastleggen of het opsluiten; • een verplichting tot het behandelen of het vaccineren; • een verbod op het vervoeren, het verplaatsen of het in de handel brengen; • een verbod op het bijeenbrengen; • een verbod op het in of buiten Nederland brengen; • een verbod op het winnen van sperma, eicellen en embryo's, het insemineren of het laten bevruchten van dieren en het transplanteren van embryo's en eicellen; • een verplichting tot het merken; • een verbod of een verplichting tot het doden van dieren; • een verplichting tot het onschadelijk laten maken van gestorven of gedode dieren; • een verplichting tot het laten doen van onderzoek of een verplichting tot het dulden

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			<p>van onderzoek naar de aanwezigheid van ziekteverwekkers of ziekteverschijnselen of naar besmetting met een dierziekte of zoönose, en</p> <ul style="list-style-type: none"> • een verplichting tot het bijhouden van gegevens <p>handelingen van de overheid zelf kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het afzonderen, het opstallen, het ophokken, het afschermen, het op een aangewezen plaats houden, het vastleggen of het opsluiten; • het behandelen of vaccineren; • het merken; • het doden; • het onschadelijk maken van gestorven of gedode dieren, en • het doen van onderzoek naar de aanwezigheid van ziekteverwekkers of ziekteverschijnselen of naar besmetting met een dierziekte of zoönose
<p>2b.2 Weren en bestrijding besmettelijke dierziekten: verboden, verplichtingen en maatregelen ten aanzien van producten en voorwerpen</p>	<p>2b.2 minister van LNV; mandaat, volmacht en machtiging is verleend aan de secretaris-generaal van het ministerie van LNV en de directeur-generaal Agro</p>	<p>2b.2. art. 5.5 Wet dieren; art. 5.2 lid 3 en 4 Wet dieren jo art. 4 lid 1 onder b en art. 6 lid 4 Besluit mandaat, volmacht en machtiging LNV 2019</p>	<p>2b.2 art. 5.5 lid 2 Wet dieren regelt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een verplichting tot het merken • een verplichting tot het afzonderen, het op een plaats houden of het opslaan • een verplichting tot het behandelen of het onschadelijk maken • een verplichting tot het vernietigen • een verplichting tot het verwerken • een verbod of een verplichting tot het verplaatsen of vervoeren • een verbod op het in of buiten Nederland brengen

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			<ul style="list-style-type: none"> • een verbod op in het in contact brengen met of het in de nabijheid brengen van dieren • een verplichting tot het reinigen en ontsmetten, en • een verplichting tot het laten doen van onderzoek of een verplichting tot het dulden van onderzoek naar de aanwezigheid van ziekteverwekkers of ziekteverschijnselen of naar besmetting met een dierziekte of zoönose <p>handelingen van de overheid zelf kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het merken • het afzonderen, het op een plaats houden of het opslaan • het behandelen of het onschadelijk maken • het vernietigen • het verwerken • het verplaatsen of het vervoeren • het reinigen en ontsmetten, en • het doen van onderzoek naar de aanwezigheid van ziekteverwekkers of ziekteverschijnselen of naar besmetting met een dierziekte of zoönose
<p>2b.3. weren en bestrijding besmettelijke dierziekten: verboden, verplichtingen en maatregelen ten aanzien van gebouwen, ruimten, terreinen en gebieden</p>	<p>2b.3. minister van LNV; mandaat, volmacht en machtiging is verleend aan de secretaris-generaal van het ministerie van LNV en de directeur-generaal Agro</p>	<p>2b.3. art. 5.6 Wet dieren; art. 5.2 lid 3 en 4 Wet dieren jo art. 4 lid 1 onder b en art. 6 lid 4 Besluit mandaat, volmacht en machtiging LNV 2019</p>	<p>2b.3. art. 5.6 lid 2 Wet dieren regelt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een verplichting tot het reinigen en ontsmetten; • een verbod op toegang, betreden of verlaten; • een verbod op het vervoer, het verplaatsen en het bijeenbrengen van dieren, producten of voorwerpen naar, onderscheidenlijk vanuit en in ruimten, gebouwen, terreinen, gebieden of andere onroerende zaken;

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			<ul style="list-style-type: none"> • een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen en activiteiten in, op of nabij ruimten, gebouwen, terreinen, gebieden of andere onroerende zaken, en • een verplichting tot het plaatsen van materialen ter voorkoming of bestrijding van besmettelijke dierziekten of zoönosen of ter wering van ziekteverwekkers. <p>handeling van de overheid zelf kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het plaatsen van waarschuwborden en borden ter vooraankondiging; • het aanbrengen van kentekenen bij gebouwen, ruimten, terreinen, gebieden en andere onroerende zaken; • het plaatsen van materialen ter voorkoming of bestrijding van besmettelijke dierziekten of zoönosen of ter wering van ziekteverwekkers, en • het reinigen en ontsmetten
<p>2b.4. bestuurlijke maatregelen jegens dieren en dierlijke producten omdat ze niet voldoen aan de wet of gevaar opleveren voor mens, dier of milieu of jegens dieren die blootgesteld zijn of kunnen worden aan schadelijke stoffen</p>	<p>2b.4. minister LNV; mandaat, volmacht en machtiging is verleend aan de secretaris-generaal van het ministerie van LNV en de directeur-generaal Agro</p>	<p>2b.4. art. 5.10 Wet dieren; art. 5.2 lid 3 en 4 Wet dieren jo art. 4 lid 1 onder b en art. 6 lid 4 Besluit mandaat, volmacht en machtiging LNV 2019</p>	<p>2b.4 het gaat hier om risicosituaties die geen betrekking hebben op besmettelijke dierziekten, zoönosen en ziekteverschijnselen, bijvoorbeeld de situatie dat een dier zonder de juiste documenten op Nederlands grondgebied wordt gebracht, of als dieren op welke wijze dan ook het gevaar lopen om een schadelijke stof binnen te krijgen, bijvoorbeeld bij een brand waarbij dioxine vrijkomt of een kernongeval. In dat geval kan bijvoorbeeld een verplichting worden opgelegd tot het ophokken van dieren, zie <i>Kamerstukken II</i> 2007/08, 31 389, nr. 3, p. 30</p>

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			<p>overeenkomstig art. 5.10 lid 2 Wet dieren kunnen maatregelen met betrekking tot dieren zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • verplichting tot het afzonderen, het opstallen, het ophokken, het op een aangewezen plaats houden, het vastleggen of het opsluiten; • een verplichting tot het voederen, het drenken, het verzorgen of het behandelen; • een verplichting tot het merken, het identificeren en registreren; • een verbod op het van een bedrijf afvoeren, het in de handel brengen, of op het in of buiten Nederland brengen; • een verplichting tot het terugzenden, voor zover het dier afkomstig is uit een ander land of tot het vrijlaten van gevangen dieren, voor zover die dieren afkomstig zijn uit het wild; • een verbod op het doden, het voorhanden hebben, het in voorraad hebben, het jagen, het vissen of het vangen, alsmede op het gebruik van bepaalde methoden of materialen waarmee dat jagen, vissen of vangen kan geschieden, en • een verplichting tot het laten doden en vernietigen, voor zover: <p>overeenkomstig art. 5.10 lid 3 Wet dieren kunnen maatregelen met betrekking tot dierlijke producten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een verplichting tot het afzonderen of het op een aangewezen plaats houden; • een verplichting tot het terugzenden, voor zover het product afkomstig is uit een ander land; • een verplichting tot het vernietigen;

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			<ul style="list-style-type: none"> • een verbod op het van een bedrijf afvoeren of het in de handel brengen; • een verbod op het in of het buiten Nederland brengen; • een verplichting tot het terugroepen of het uit de handel nemen; • een verplichting tot het gebruik voor andere doeleinden dan waarvoor het bestemd was; • een verplichting tot het behandelen, en • een verplichting tot het identificeren en registreren
<p>2b.5. maatregelen jegens bedrijven, inrichtingen of locaties die niet voldoen aan de wet en de gezondheid van mens of dier in gevaar kunnen brengen</p>	<p>2b.5. minister LNV; mandaat, volmacht en machtiging is verleend aan de secretaris-generaal van het ministerie van LNV en de directeur-generaal Agro</p>	<p>2b.5. art. 5.12 Wet dieren; art. 5.2 lid 3 en 4 Wet dieren jo art. 4 lid 1 onder b en art. 6 lid 4 Besluit mandaat, volmacht en machtiging LNV 2019</p>	<p>2b.5. overeenkomstig art. 5.12 lid 2 Wet dieren kunnen maatregelen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gehele of gedeeltelijke tijdelijke sluiting van de bedrijven, inrichtingen of locaties • schorsing of intrekking van een vergunning, erkenning, toestemming, toelating, registratie, bewijs van vakbekwaamheid, goedkeuring of certificering; • een verplichting tot vaststelling van hygiëneprocedures of tot ander handelen of nalaten dat noodzakelijk is om de veiligheid van dieren en producten op het bedrijf, de inrichting of de locatie te waarborgen, dan wel om wettelijk gestelde regels inzake dierenwelzijn, volksgezondheid of diergezondheid op het bedrijf, de inrichting of de locatie na te komen
<p>2c. maatregelen EU: maatregelen door de EU zelf of wijzigen/intrekken nationale maatregelen</p>	<p>2c. Europese Commissie en Raad</p>	<p>2c. Verordening (EU) 1026/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking</p>	<p>2c. voorbeelden zijn beperking en verbieden invoer, noodvaccinatie</p>

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		<p>van bepaalde handelingen op het gebied van diergezondheid („diergezondheidswetgeving”), <i>PbEU</i> 2016, L 84/1</p> <p>Gedelegeerde verordening (EU) 2020/687 van de Commissie van 17 december 2019 tot aanvulling van Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad wat regels voor de preventie en bestrijding van bepaalde in de lijst opgenomen ziekten betreft, <i>PbEU</i> 2020, L174/64;</p> <p>Gedelegeerde Verordening (EU) 2020/689 van de Commissie van 17 december 2019 tot aanvulling van Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft regels voor bewaking, uitroeiingsprogramma's en de ziektevrije status voor bepaalde in de lijst opgenomen ziekten en nieuwe ziekten, <i>PbEU</i> 2020, L174/211</p>	<p>in Verordening (EU) 2016/429 zijn dertig Europese verordeningen en richtlijnen op het gebied van diergezondheid (voorkoming en bestrijding van dierziekten) samengevoegd. Uitgezonderd daarvan zijn enkele verordeningen en richtlijnen met betrekking tot zoönosen. Deze verordening behelst ook niet dierenwelzijn</p>

3. maatregelen voor diervoeders, zie schema drinkwater, levensmiddelen, diervoeders, biologische agentia

<p>4. visserij regelen ter voorkoming of ter bestrijding van visziekten: voor uitoefenen van de visserij en verdere activiteiten in de keten</p>	<p>4. minister van LNV</p>	<p>4. art. 2b lid 1 Visserijwet 1963; art. 5.10 Wet dieren; onder 2c. genoemde EU verordeningen</p>	<p>4. op basis van de Visserijwet 1963 kan een visverbod afgekondigd worden om ziekte onder vissen te voorkomen of te bestrijden. Op basis van de Wet dieren kan dat ook indien er gevaar bestaat voor volksgezondheid of milieu</p>
---	----------------------------	---	--

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
5. aanwijzing en optreden rijksheren vertegenwoordiging van de minister in het regionaal beleidsteam, uitoefenen van noodbevoegdheden namens de minister		5. art. 16 lid 1 en 2 Prijzenwet jo. art. 2 Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving	5. rijksheren zijn vertegenwoordigers van de minister in de regio. Aanwijzing vindt plaats in de preparatiefase. Voor dierziekten heeft de aanwijzing niet plaatsgevonden

5a. aanwijzing: aanwijzing op het terrein van landbouw heeft alleen plaatsgevonden voor voedselvoorziening, niet voor dierziekten; in de praktijk fungeert een regioambassadeur van een vestiging van directie Regio en Ruimtelijke Economie als rijkshere

5b. optreden: krachtens algemeen mandaat of mandaat voor een bepaald geval door minister van LNV

plantenziekten

maatregelen bij milieu-incidenten, zie het schema milieu

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1a. informatie aan minister LNV	1a. eigenaar of houder van een partij, professionele markdeelnemer	1a. art. 14 lid 1 en 15 lid 1 Verordening (EU) 2016/2031 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 betreffende beschermende maatregelen tegen plaagorganismen bij planten, <i>PbEU</i> 2016, L317/4	1a. plantziekten hebben in beginsel geen relatie met de volksgezondheid, maar kunnen economisch zeer schadelijk zijn
1b. aan Europese Commissie en lidstaten	1b. minister van LNV	1b. art. 9 en 52 lid 1 Verordening (EU) 2016/2031 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 betreffende beschermende maatregelen tegen plaagorganismen bij planten, <i>PbEU</i> 2016; L317/4; art. 53 Verordening (EG) Nr. 1107/2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen, <i>PbEU</i> 2009, L 309/1	1b. tevens verplichting tot informeren van Commissie bij nemen van maatregelen (zie onder informatie, toelichting 1c)
2. eigen maatregelen	2. eigenaar of houder van een partij, professionele markdeelnemer	2. art.14 lid 3 en art. 15 lid 3 Verordening (EU) 2016/2031 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 betreffende beschermende maatregelen tegen plaagorganismen bij planten, <i>PbEU</i> 2016, L317/4	
3. overheidsmaatregelen			

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
3a. aanwijzingen	3a. minister van LNV	3a. art. 11 Plantgezondheidswet jo art. 60 Verordening (EU) 2016/2031 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 betreffende beschermende maatregelen tegen plaagorganismen bij planten, <i>PbEU</i> 2016, L317/4	aanwijzing quarantainestations en gesloten faciliteiten
3b. fytosanitaire maatregelen	3b. minister van LNV	3b. art. 3 en 4 Plantgezondheidswet jo art. 17, 29 en 31 Verordening (EU) 2016/2031 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 betreffende beschermende maatregelen tegen plaagorganismen bij planten, <i>PbEU</i> 2016, L317/4	maatregelen tegen binnendringen, vestigen of verspreiden van plaagorganismen
3c. tijdelijke nationale maatregelen bij onmiddellijk gevaar	3c. minister van LNV	3c. art. 7 Plantgezondheidswet jo art. 52 lid 2 Verordening (EU) 2016/2031 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 betreffende beschermende maatregelen tegen plaagorganismen bij planten, <i>PbEU</i> 2016, L317/4	
3d. toezicht en handhaving maatregelen	3d. hoofdinspecteur Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit	3d. art. 22 t/m 24 Plantgezondheidswet jo. art 1 en 2 Besluit aanwijzing toezichthouders Plantgezondheidswet	
4. maatregelen door EU	4. Europese Commissie	Verordening (EU) 2016/2031 van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2016 betreffende beschermende maatregelen tegen plaagorganismen bij planten, <i>PbEU</i> 2016, L317/4	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
5. toepassing gewasbeschermingsmiddelen: vrijstelling verlenen met het oog op gebruik van een verboden gewasbeschermingsmiddel, bedoeld in art. 19, 20 en 22 Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden vanwege een op geen enkele andere redelijke manier te beheersen gevaar	5. minister van LNV in overeenstemming met minister van IenW	6. art. 38 Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden jo. art. 53 Verordening (EG) Nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen, <i>PbEU</i> 2009, L 309/1	

BES-eilanden (Bonaire, Sint Eustatius en Saba)

Voor de BES-eilanden geldt specifieke wetgeving. Ter vergelijking zij hier vermeld:

- Wet voorschriften bestrijdingsmiddelen BES
- Visserijwet BES.